

מטטרו"ן, שִׁיָּצְאוּ בַּמְנוּסָה מִמְצָרִים, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה נב) כִּי לֹא בַחֲפוּזוֹן תֵּצְאוּ וּבַמְנוּסָה לֹא תִלְכוּן.

בֵּא וְרָאָה, כְּשֶׁנּוֹלָד אִישׁ, נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ מִצַּד הַבְּהֵמָה מִצַּד שֶׁל טֶהֱרַ, מִצַּד אֱלֹהִים שֶׁנִּקְרָאִים אוֹפְנֵי הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִצַּד שֶׁל חַיּוֹת הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נֶשְׁמָה מִצַּד שֶׁל הַכֶּסֶּפֶא. וְשִׁלְשַׁת אֱלוֹהִים אִמָּה, עֶבֶד וְשִׁפְחָה שֶׁל בֵּת הַמֶּלֶךְ.

אִם זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוּת, מִצַּד שֶׁל בֵּת יַחֲדָה, וְנִקְרָאת בֵּת מֶלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ שֶׁל אֲצִילוּת מִצַּד הָעֵמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְנִקְרָא בֵּן לְקֶדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ נֶשְׁמָה מִצַּד שֶׁל אָבָא וְאִמָּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נֶשְׁמַת חַיִּים. אִיזָה חַיִּים? אֵלָּא אוֹתָם י"ה שְׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים ק) כָּל הַנֶּשְׁמָה תִּהְיֶה לָּהּ, וְנִשְׁלַמָּה בֵּיהּ יְהו"ה.

זָכָה יוֹתֵר - נוֹתְנִים לוֹ יְהו"ה בְּשִׁלְמוֹת הַאוֹתִיּוֹת - יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, שֶׁהוּא אָדָם, בְּאֶרֶח אֲצִילוּת לְמַעְלָה. וְנִקְרָא בְּדִמוֹת רַבּוּנוֹ. וְעֲלֵיו נֶאֱמַר (בראשית א) וַיְרַדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּגּו'. וְזֶהוּ שֶׁלְטוֹנוֹ בְּכָל הַרְקִיעִים וּבְכָל הָאוֹפְנִים וְהַשְּׂרָפִים וְהַחַיּוֹת וּבְכָל הַחַיִּלוֹת וְהַכַּחוֹת שֶׁלְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְלִכְּוֹן, כְּשֶׁבֵּן אָדָם זָכָה בְּנֶפֶשׁ מִצַּד שֶׁל בֵּת יַחֲדָה, נֶאֱמַר בּוֹ לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי נִפְגְּשׁוּ לִלְיָה אָחִד בְּמַגְדֵּל צוּר. הִתְאַרְחוּ שָׁם וְשִׁמְחוּ זֶה בְּזֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,

פְּגוּנָא דְאֵלִין מְסֻטְרָא דְעֶבֶד, דְאִיהוּ מְטֻטְרו"ן, דְנִפְקוּ בַּמְנוּסָה מִמְצָרִים, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נב) כִּי לֹא בַחֲפוּזוֹן תֵּצְאוּ וּבַמְנוּסָה לֹא תִלְכוּן.

תָּא חֲזִי, בַר נָשׁ כַּד אֲתִילִיד, יְהִיבִין לֵיהּ נֶפֶשָׁא מְסֻטְרָא דְבַעֲיָרָא, מְסֻטְרָא דְדַכְיֹו, מְסֻטְרָא דְאֵלִין דְאֲתַקְרוּן אוֹפְנֵי הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ רוּחָא, מְסֻטְרָא דְחַיּוֹת הַקֶּדֶשׁ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נֶשְׁמָתָא, מְסֻטְרָא דְכְרִסְיָא. וְתִלַּת אֵלִין, אֵינּוּן אִמָּה עֶבֶד וְשִׁפְחָה דְבֵרְתָא דְמֶלְכָא.

זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נֶפֶשָׁא בְּאֶרֶח אֲצִילוּת, מְסֻטְרָא דְבֵת יַחֲדָה, וְאֲתַקְרִיאַת אִיהִי בֵת מֶלֶךְ. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ רוּחָא דְאֲצִילוּת. מְסֻטְרָא דְעֵמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא, וְאֲקִרִי בֵּן לְקֶדוֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְי' אֱלֹהֵיכֶם. זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ נֶשְׁמָתָא, מְסֻטְרָא דְאָבָא וְאִמָּא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נֶשְׁמַת חַיִּים. מָאִי חַיִּים. אֵלָּא אֵינּוּן י"ה, דְעֲלִיָּיהוּ אֲתַמַּר, (תהלים ק) כָּל הַנֶּשְׁמָה תִּהְיֶה לָּהּ, וְאֲשַׁתְּלִים בֵּיהּ יְהו"ה.

זָכָה יוֹתֵר, יְהִיבִין לֵיהּ יְהו"ה בְּשִׁלְיָמוֹ דְאֲתוּוּן, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, דְאִיהוּ אָדָם, בְּאֶרֶח אֲצִילוּת דְעִילָא, וְאֲתַקְרִי בְּדִיוֹקְנָא דְמֶאֲרִיָּה. וְעֲלֵיהּ אֲתַמַּר, (בראשית א) וַיְרַדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּגּו'. וְהֵאֵי אִיהוּ שׁוֹלְטָנוּתִיָּה בְּכָל רְקִיעִין, וּבְכָל אוֹפְנִים וְשְׂרָפִים וְחַיּוֹן, וּבְכָל חַיִּילִין וְתוֹקְפִין דְלְעִילָא וְתַתָּא. וּבְגִין דָּא, כַּד בַּר נָשׁ זָכִי בְנֶפֶשׁ מְסֻטְרָא דְבֵת יַחֲדָה, אֲתַמַּר בֵּיהּ, לֹא תֵצֵא כְצֵאת הָעֶבְדִּים.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי אֲעֲרַעּוּ חַד לִילִיא בְּמַגְדֵּל דְצוּר. אֲתַאֲרַחוּ תַמָּן וְחִדּוּ דָא בְּדָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּמָה חֲדִינָא

כמה שמחתי שראיתי פני השכינה, שעכשו בכל הדרך הזאת הצטערתי בזקן אחד סוחר שהיה שואל אותי כל הדרך:

מי הוא נחש הפורח באויר והולך בפרוד, ובין כך ובין כך יש מניחה לנמלה אחת ששוכבת בין שניו, התחיל בחבור וסיים בפרוד? ומה הוא נשר שמקנן באילן שלא היה? בניו שנגזלו, ולא מהבריות? שנבראו במקום שלא נבראו? כשעולים יורדים, כשיורדים עולים? שנים שהם אחד, ואחד שהם שלש? מה זה עלמה יפה ואין לה עינים, והגוף נסתר ומתגלה? היא יוצאת בבקר ונתפסת ביום, ומתקשטת בקשוטים שלא היו?

כל זה שאל בדרך, והצטערתי ועכשו יש לי מניחה. שאלו היינו כאחד, התעסקנו בדברי תורה מה שהיינו בדברים אחרים של תהו. אמר רבי חייא, ואותו זקן סוחר ידעת בו משהו? אמר לו, ידעתי שאין ממש בדבריו, שאלו היה יודע, יפתח בתורה, ולא היתה הדרך בריקנות. אמר רבי חייא, ואותו הסוחר ישנו פאן, שהרי לפעמים באותם הריקנים ימצא איש פעמוני זהב. אמר לו, הרי הוא פאן, והתקין חמורו למאכל. קראו לו ובא לפניהם. אמר להם, קעת שנים הם שלשה, ושלשה הם כאחד. אמר רבי יוסי, ולא אמרתי לך שכל דבריו ריקנים והם בריקנות? ישב לפניהם.

אמר להם, רבותינו, אני נעשיתי סוחר, ורק מלפני מעט ימים, שהרי בהתחלה לא הייתי סוחר, אבל בן אחד קטן יש לי, ונתתי אותו לבית הספר, ואני רוצה שיעסק בתורה, וכשאני מוצא

דחמינא אנפי שכינתא, דהשתא בכל ארחא דא, אצטערנא כחדא סבא, טייעא, דהוה שאיל לי (דף צ"ה ע"א) כל ארחא.

מאן הוא נחשא, דפרח באוירא, ואזיל בפרודא, ובין כך ובין כך, אית נייחא לחד נמלה, דשכיב בין שניו. שרי בחבורא וסיים בפרודא. ומאי איהו נשרא, דקא מקננא, באילן דלא הוה. בנוי דאתגזלו, ולאן מן בריין. דאתבריאן באתר דלא אתבריאן. כד סלקין נחתין, כד נחתין סלקין. תרין דאינון חד, וחד דאינון תלתא. מהו עולימתא שפירתא, ולית לה עינין, וגופא טמירתא ואתגליא, איהי נפקת בצפרא, ואתכפיאת ביממא. אתקשטת בקשוטין דלא הוו.

כל דא שאיל בארחא, ואצטערנא. והשתא אית לי נייחא. דאילו הוינא כחדא, אתעסקנא במלי דאורייתא, מה דהוינן במלין אחרנין דתהו. אמר רבי חייא, והווא סבא טייעא, ידעת ביה פלום. אמר ליה, ידענא, דלית ממשו במלוי. דאילו הוה ידע, יפתח באורייתא, ולא הוה ארחא בריקניא. אמר רבי חייא, והווא טייעא אית הכא, דהא לזמנין באינון ריקנין, ישפח גבר זגין דדהבא. אמר ליה, הא הכא איהו, ואתקין חמריה במיכלא.

קרו ליה, ואתא לקמיהו. אמר לון, השתא תרין אינון תלת, ותלת אינון פחד. אמר רבי יוסי, לא אמנא לך, דכל מלוי ריקנין, ואינון בריקניא, יתיב קמיהו.

אמר לון רבנן, אנא טייעא אתעבידנא, ומיומין זעירין, דהא בקדמיתא לא הוינא טייעא, אבל ברא חד זעירא אית לי,

ויהבית ליה בבי ספרא, ובעינא דישתדל באורייתא. וכד אנא אשפחנא